

KESKUSRIKOSPOLIISI

**RAHANPESUN SELVITTELYKESKUS
VUOSIKERTOMUS
2005**

SISÄLLYS

1 RAHANPESUN TORJUNTA -----	2
1.1 Yleistä -----	3
1.2 Rahanpesun selvittelykeskus -----	5
1.3 Rahanpesun selvittelyprosessi-----	7
1.4 Rahanpesun selvittelykeskuksen kansainvälinen yhteistyö -----	9
2 RAHANPESUN SELVITTELYKESKUKSEN VASTAANOTTAMAT ILMOITUKSET EPÄILYTTÄVISTÄ LIIKETOIMISTA -----	10
3 RAHANPESUILMOITUKSET -----	11
3.1 Ilmoittajatahot -----	11
3.2 Epäilyttävät liiketoimet rahanpesuilmoituksissa-----	12
3.3 Rahanpesuilmoituksiin sisältyvien varojen määrä-----	13
3.4 Varojen siirrot Suomen rajan yli-----	13
3.5 Rahanpesuilmoituksiin sisältyvien luonnollisten ja oikeushenkilöiden lähtöalueet-----	15
3.6 Liiketoimen tila rahapesuilmoitusta tehtäessä-----	16
3.7 Määräykset liiketoimen keskeyttämisestä ja muut turvaamistoimet -----	17
4 ESITUTKINTAAN SIIRRETYT ILMOITUKSET -----	18
4.1 Rikosilmoitusjärjestelmään kirjatut rikokset -----	18
4.2 Esitutkintaan siirretyt ilmoitukset lääneittäin tai yksiköittäin vuonna 2003 - 2005-----	21
4.3 Esitutkintaan vuosina 1994 - 2005 siirrettyjen ilmoitusten tila -----	21
4.4 Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä-----	21
5 TERRORISMIN RAHOITUKSEN TORJUNTA -----	23
5.1 Yleistä terrorismin rahoituksen torjunnasta -----	23
5.2 Rahanpesun selvittelykeskuksen rooli terrorismin rahoituksen torjunnassa -----	23
5.3 Terrorismin rahoittamista koskevien ilmoitusten kansainväliset liitynnät -----	24

Keskusrikospoliisi
Rahanpesun selvittelykeskus
Jokiniemenkuja 4, PL 285
01301 Vantaa
P. (09) 8388 661
Faksi (09) 8388 6811
www.rahanpesu.fi

1 RAHANPESUN TORJUNTA

1.1 Yleistä

Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta sekä rikoshyödyn poisottamisen tehostaminen ovat olleet viime vuosien keskeisiä painopistealueita poliisitoiminnassa. Rikoshyödyn poisottamisen on nähty olevan tehokas keino etenkin talousrikosten torjunnassa. Rahanpesun selvittelykeskus osallistuu rikoshyödyn poisottamiseen tähtäävään toimintaan tutkimalla rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa (rahanpesulaki) määritellyiltä toimialoilta vastaanottamiaan ilmoituksia liiketoimista, joihin sisältyvien varojen taikka muun omaisuuden alkuperää on syytä epäillä laittomaksi. Selvittelykeskukselle on määritelty rahanpesulaissa erityiset toimivaltuudet, joiden avulla se voi ryhtyä selvittämään ja tutkimaan vastaanottamiaan ilmoituksia, vaikka asiassa ei ole vielä perusteita esitutkinnan aloittamiselle.

Rahanpesun selvittelykeskuksen toimintavuosi 2005 sujui hyvin. Selvittelykeskus kirjasi rahanpesurekisteriin 3661 ilmoitusta, joista 3495 ilmoitusta koski epäiltyä rahanpesua. Rahanpesun torjunnan tehokkuus edellyttää tehtyjen ilmoitusten lisäksi sitä, että ilmoitukset tutkitaan rahanpesun selvittelykeskuksessa mahdollisimman perusteellisesti. Vuosien 1994 - 2005 aikana selvittelykeskus on siirtänyt esitutkintaan yhteensä 1719 epäilyttävää liiketointa koskevaa ilmoitusta. Vuoden 2005 aikana siirrettiin esitutkintaan 385 ilmoitusta eli reilut 10 prosenttia kaikista vastaanotetuista ilmoituksista. Talousrikosten torjunta ja tutkinta-aikojen lyhentäminen on ollut poliisin eräitä keskeisiä tavoitteita vuonna 2005. Rahanpesun selvittelykeskuksen toiminta on osaltaan tukenut hyvin tätä tavoitetta. Selvittelykeskuksen esitutkintaan siirtämistä 385 epäilyttävää liiketointa koskevasta ilmoituksesta 72 prosenttia liittyi talousrikostutkintaan.

Myös muiden rahanpesun torjuntaan liittyvien tunnuslukujen valossa tarkasteltuna selvittelykeskuksen toiminta on pysynyt edellisten vuosien tapaan hyvällä tasolla. Vuonna 2005 yksikön toiminnan kautta saatiin viranomaisten haltuun rikoshyötyä yli 1.680.000 euroa.

Toimintavuoden 2006 aikana käynnistyy rahanpesulain uudistamistyö vastaamaan Euroopan parlamentin ja neuvoston lokakuussa 2005 antamaa uutta rahanpesudirektiiviä. Direktiivin myötä ilmoitusvelvollisten joukkoa lisätään ja näiden rahanpesulain mukaisia velvollisuuksia muutetaan vastaamaan uutta direktiiviä. Rahanpesun selvittelykeskus osallistuu lain kirjoittamiseen aktiivisesti.

Rahanpesun selvittelykeskus on ottamassa sähköisen ilmoituslomakkeen käyttöön helmikuussa 2006, mikä osaltaan voi lisätä selvittelykeskuksen vastaanottamien ilmoitusten määrää. Selvittelykeskus pyrkii vuoden 2006 aikana saamaan järjestelmän, jonka avulla internetin välityksellä tulleet ilmoitukset voitaisiin siirtää elektronisesti rahanpesurekisteriin. Näin vapautetaan resursseja tutkintatyöhön.

Yhteistyö kotimaisten ja ulkomaisten viranomaisten sekä ilmoitusvelvollisten kanssa jatkuu vuonna 2006 aikana aikaisempien vuosien tapaan tiiviinä. Yhteistyö ulkomaisten selvittelykeskusten kanssa tiivistyy edelleen, kun Suomi liittyy alkuvuodesta 2006 niin kutsuttuun FIU.NET -järjestelmään, jonka kautta selvittelykeskus saa suoran, salatun ja välittömän yhteyden EU-maiden rahanpesunselvittelykeskuksiin.

1.2 Rahanpesun selvittelykeskus

Rahanpesun selvittelykeskus perustettiin 1.3.1998 osaksi keskusrikospoliisin organisaatiota.

Selvittelykeskuksen tehtävänä on rahanpesulain 4 §:n mukaan

- vastaanottaa ja rekisteröidä epäilyttäviä liiketoimia koskevat ilmoitukset,
- huolehtia niiden selvittelystä ja tutkinnasta,
- edistää viranomaisten välistä yhteistyötä rahanpesun torjunnassa,
- huolehtia rahanpesun tutkintaan liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä sekä
- seurata rahanpesun torjunnan valtakunnallista edistymistä ja laatia asiasta vuosittain selvitys.

Lisäksi selvittelykeskus vastaa osaltaan toimialaansa liittyvien rikosten esitutkinnasta ja syyteharkintaan saattamisesta.

Kesäkuun alusta 2003 lukien selvittelykeskuksen tehtäviin on kuulunut myös terrorismin rahoituksen torjuntaan liittyvien ilmoitusten vastaanottaminen, selvittäminen ja tutkinta.

Yhteistyö kotimaisten ja ulkomaisten viranomaisten sekä ilmoitusvelvollisten kanssa on rahanpesun selvittelykeskuksen toiminnan painopistealueita. Selvittelykeskus osallistuu ilmoitusvelvollisten kouluttamiseen sekä huolehtii osaltaan ilmoitusvelvollisten kanssa tehtävän yhteistyön kehittämisestä. Vuoden 2005 aikana koulutuksiin osallistui noin 1750 ilmoitusvelvollisten tai viranomaisten henkilökuntaan kuuluvaa työntekijää. Osana ilmoitusvelvollisten ohjeistusta ja koulutusta toimii rahanpesun selvittelykeskus vuonna 2004 laatimat "Rahanpesun torjunnan parhaat käytänteet", jotka löytyvät osoitteesta www.rahanpesu.fi.

Vuonna 2005 selvittelykeskuksessa työskenteli 26 henkilöä. Selvittelykeskuksen organisaation rakennetta muutettiin vuonna 2005 toiminnallisempaan suuntaan siten, että yksikköön muodostettiin kaksi tutkintaa suorittavaa jaosta sekä kansainvälisistä asioista, terrorismin rahoituksen torjunnasta sekä asiantuntijapalveluista vastaava jaos. Asiantuntijajaoksessa työskentelee kaksi henkilöä, jotka ovat erityisesti keskittyneet rikosshyödyn takaisintaan. Tätä tarkoitusta varten selvittelykeskukselle on myönnetty erityistä hankerahoitusta.

Kuva 1. Rahanpesun selvittelykeskuksen organisaatio

1.3 Rahanpesun selvittelyprosessi

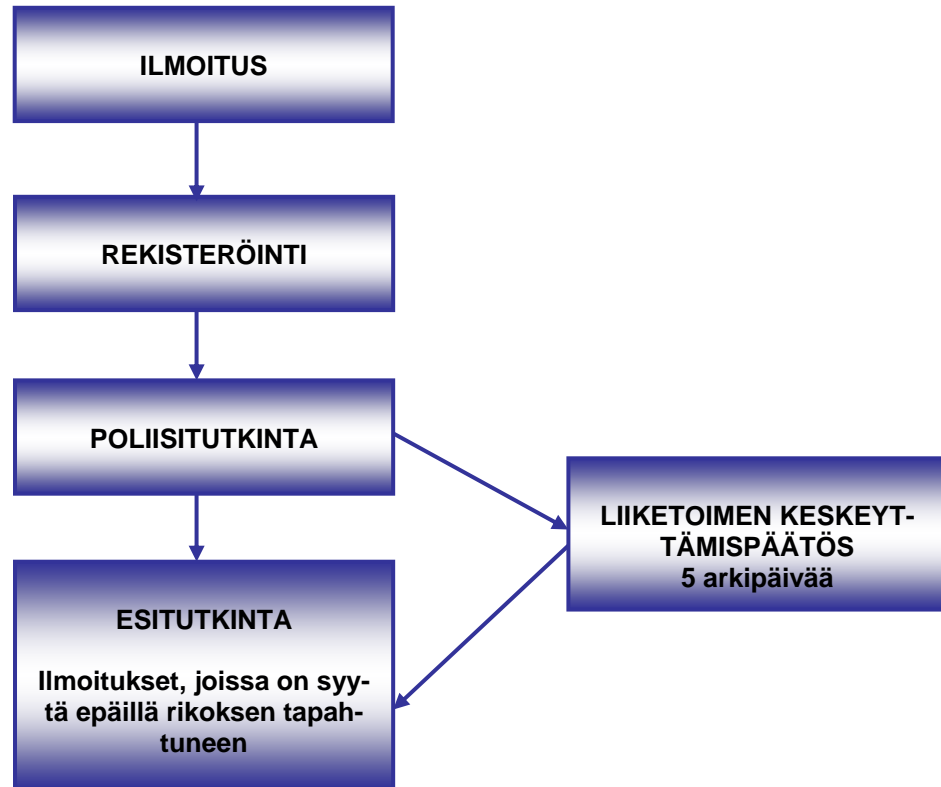
Rahanpesun torjunnassa avainasemassa ovat yritykset ja yhteisöt, jotka rahanpesulain 3 §:n mukaisesti ovat velvollisia ilmoittamaan epäilyttävistä liiketoimista rahanpesun selvittelykeskukselle. Ilmoitusvelvollisuuden piirissä ovat sellaiset liiketoiminnan muodot, joilla on normaalin toimintansa puitteissa mahdollisuus havaita rahanpesua tai joita arvellaan voitavan käyttää hyväksi rahanpesussa.

Lisäksi rahanpesulain 5 §:n mukaan viranomaisten ja muiden ilmoitusvelvollisia valvomaan asetettujen tahojen on ilmoitettava rahanpesun selvittelykeskukselle, jos ne suorittamansa valvonnan yhteydessä ilmi tulleiden seikkojen nojalla katsovat, että on syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen alkupe-
rää tai kohdetta. Maaliskuun alusta 2004 lukien myös ulosottomiehillä on ollut ulosottolain 3 luvun 72 §:n (679/2003) mukaan salassapitosäännösten estämättä oikeus ilmoittaa epäilyttävistä liiketoimista rahanpesun selvittelykeskukselle. Selvittelykeskus vastaanottaa ilmoituksia myös muilta yhteistyötahoilta kuin ilmoitusvelvollisilta, kuten raja- ja tulliviranomaisilta

Selvittelykeskukselle on määritelty rahanpesulaissa erityiset toimivaltuudet, joiden avulla se voi ryhtyä tutkimaan vastaanottamiaan ilmoituksia, vaikka asiassa ei ole vielä perusteita esitutkinnan aloittamiselle. Rahanpesu- ja poliisilaissa säädettyjen toimivaltuuksien mukaisesti selvittelykeskus voi ilmoitusta tutkiessaan rekisteritarkistusten lisäksi suorittaa kuulusteluja, tarkkailua, teknistä tarkkailua ja valvontaa, televalvontaa, valeostoja ja peitetoimintaa. Lisäksi rahanpesun selvittelykeskuksella on mahdollisuus ainoana poliisiviranomaisena antaa ilmoitusvelvolliselle määräys olla suorittamatta tälle annettua toimeksiantoa viiden arkipäivän ajaksi. Keskeyttämispäätöksistä on tarkemmin luvussa 3.7. Jos asiassa käynnistetään esitutkinta, voi selvittelykeskus käyttää sille esitutkintaviranomaisena normaalisti kuuluvia oikeuksia. Pääsääntöisesti selvittelykeskus kuitenkin siirtää asian jonkin muun esitutkintaviranomaisen tutkittavaksi. Esitutkintaan siirretyistä ilmoituksista on tarkemmin jäljempänä luvussa 4.

Rahanpesun torjuntaan ja selvittelykeskuksen toimintaa liittyviä määräyksiä ja ohjeistusta on annettu eri tahoilla. Keskeisimpiin säädöksiin löytyy linkit rahanpesun selvittelykeskuksen sivuilta www.rahanpesu.fi.

Kuva 2. Rahanpesun selvittelyprosessi

1.4 Rahanpesun selvittelykeskuksen kansainvälinen yhteistyö

Rahanpesulaissa tarkoitetun, epäilyttävää liiketointa koskevan ilmoituksen selvittäminen edellyttää usein kansainvälistä operatiivista yhteistyötä vieraan valtion rahanpesun torjunnasta vastaavien viranomaisten kanssa. Vuoden 2005 aikana rahanpesun selvittelykeskus lähetti tai vastaanotti lähes 800 rahanpesua koskevaa kansainvälistä viestiä.

Joidenkin valtioiden lainsäädäntö edellyttää erityisen kahdenvälisen yhteistyöpöytäkirjan (Memorandum of Understanding) allekirjoittamista operatiivisen yhteistyön tehostamiseksi. Selvittelykeskus on solminut kahdenvälisiä yhteistyöpöytäkirjoja Albanian, Belgian, Bulgarian, Espanjan, Etelä-Korean, Kanadan, Latvian, Liettuan, Luxemburgin, Puolan, Ranskan, Sveitsin, Venezuelan ja Venäjän rahanpesusta vastaavien viranomaisten kanssa.

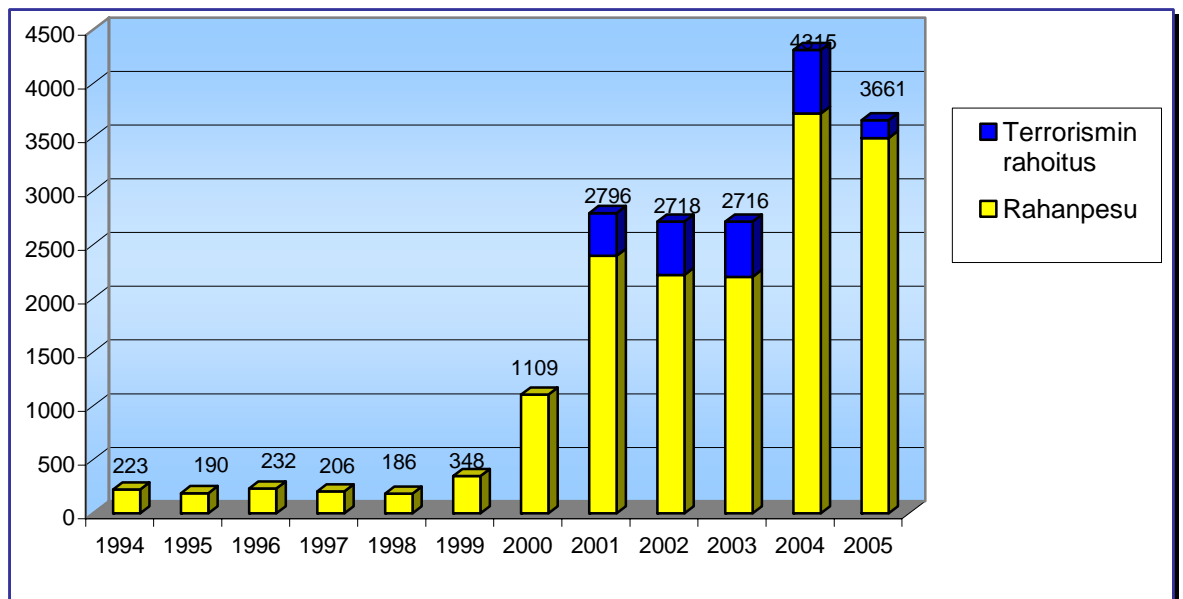
Operatiivisen yhteistyön lisäksi rahanpesun selvittelykeskus toimii tiiviissä yhteistyössä lukuisten rahanpesun torjunnasta vastaavien kansainvälisten yhteisöjen ja järjestöjen kanssa.

Rahanpesun torjunta perustuu valtaosassa maita rahanpesusta laadittuihin lukuisiin kansainvälisiin sopimuksiin ja muihin instrumentteihin, joissa yksittäisille valtioille asetetaan varsin pitkälle meneviä velvollisuuksia niin rahanpesun ennalta estämisessä, kriminalisoinnissa kuin kansainvälisessä yhteistyössäkin. Linkit Suomen kannalta merkittävimpien rahanpesun torjuntaa koskevien kansainvälisten yhteistyötahojen sekä instrumenttien sivuille löytyy osoitteesta www.rahanpesu.fi.

2 RAHANPESUN SELVITTELYKESKUKSEN VASTAANOTTAMAT ILMOITUKSET EPÄILYTTÄVISTÄ LIIKETOIMISTA

Selvittelykeskus kirjasi vuonna 2005 yhteensä 3661 kpl ilmoitusta epäilyttävis-
tä liiketoimista. Näistä 3495 kpl koski rahanpesua ja 166 kpl terrorismin rahoit-
tamista.

**Kuva 3. Rahanpesun selvittelykeskuksen vastaanottamat ilmoitukset
vuosina 1994 – 2005**

Rahanpesulain soveltamisala laajennettiin 1.6.2003 lukien käsittämään myös terrorismin rahoituksen torjunta. Terrorismin rahoituksen torjuntaan liittyen rahanpesun selvittelykeskus on kuitenkin jo vuodesta 2001 alkaen kirjannut rahanpesurekisteriin muun muassa YK:n turvallisuusneuvoston pakotepäätöksissä sekä Euroopan Unionin neuvoston asetuksissa mainittuja, terrorismin rahoituksesta epäiltyjä henkilöitä, yhteisöjä ja ryhmiä. Tämän johdosta selvittelykeskuksen vastaanottamat ilmoitukset epäilyttävisistä liiketoimista on jaoteltu vuodesta 2001 lähtien niiden luonteen mukaisesti rahanpesua tai terrorismin rahoitusta koskeviin ilmoituksiin.

3 RAHANPESUILMOITUKSET

3.1 Ilmoittajatahot

Rahanpesun selvittelykeskus kirjasi vuoden 2005 aikana yhteensä 3495 rahanpesua koskevaa ilmoitusta eli 227 kappaletta vähemmän kuin vuonna 2004. Vuonna 2005 rahanpesulain mukaisista ilmoitusvelvollisista pankit ovat tehneet aikaisempia vuosia enemmän ilmoituksia.

Kesäkuun 1. päivästä 2003 lukien rahanpesulakiin lisättiin joukko uusia ilmoitusvelvollisia elinkeinonharjoittajia, muun muassa kirjanpitotoimistot, tilintarkastusyhteisöt, lakimiehet ja arvotavarakauppiat. Lainsäädännön muutokset eivät ole lisänneet ilmoituksia odotetulla tavalla, vaan ilmoituksia on tullut vuosittain ainoastaan 10 -11 kpl.

Selvittelykeskus vastaanotti vuoden aikana yhteensä 53 ilmoitusta muilta kotimaisilta viranomaisilta, kuten tullilta ja rajavartiolaitokselta. Muiden ilmoittajatahojen osuus on pysynyt aikaisempien vuosien tasolla.

Taulukko 1. Ilmoittajatahot rahanpesuun liittyvissä ilmoituksissa

ILMOITTAJATAHOT	2003	2004	2005	2005 %
Pankki	416	449	482	13,7
Sijoituspalveluyhtiö	4	2	3	0,1
Vakuutusyhtiö	19	6	4	0,1
Kiinteistönvälittäjä	5	1	1	0,1
Rahapelitoiminta	15	1061	871	24,8
Valuutanvaihtoyhtiö	1541	2072	2052	58,6
Kirjanpitotoimisto	2	5	5	0,1
Tilintarkastusyhteisö	4	3	2	0,1
Lakimiehet	1	1	2	0,1
Arvotavarakauppias	3	1	2	0,1
Panttilainaamo	-	-	-	-
Kotimainen poliisiviranomainen	14	5	4	0,1
Kotimainen muu viranomainen	155	89	53	1,5
Ulkomainen poliisiviranomainen	3	8	1	0,1
Ulkomainen muu viranomainen	2	2	1	0,1
Muu tietolähde	20	17	12	0,4
YHTEENSÄ	2204	3722	3495	100

3.2 Epäilyttävät liiketoimet rahanpesuilmoituksissa

Epäilyttävät liiketoimet on selvittelykeskuksessa luokiteltu niiden luonteen mukaisesti eri ryhmiin. Luokittelu perustuu ilmoitusvelvollisten ilmoittamiin syihin siitä, minkä asiakkaan tekemän liiketoimen vuoksi ilmoitus tehtiin.

Parin viime vuoden aikana erityisesti varojen siirtoon sekä rahapelitoimintaan liittyvien ilmoitusten määrä on lisääntynyt. Vuoden 2005 aikana tehtiin aikaisempaa vuotta enemmän ilmoituksia käteistalletuksista, kotimaisista tilisiirroista sekä varojen kierrätyksestä. Varojen kierrätyksellä tarkoitetaan erilaisia toimia, jossa varoja liikutellaan nopeassa tahdissa kohteesta toiseen.

Kesäkuussa 2003 otettiin selvittelykeskuksessa käyttöön uusi luokittelu eli valuutansiirto. Tällä tarkoitetaan valuutanvaihtoyhtiöiden sekä muiden tahojen kuin pankkien harjoittamaa maksuliikettä Suomesta ulkomaille tai ulkomailta Suomeen. Aiemmin valuutansiirtoa koskeneet ilmoitukset luokiteltiin valuutanvaihdoksi. Vuoden 2005 aikana valuutansiirtoa koskevien ilmoitusten määrä kasvoi edelleen aikaisempiin vuosiin verrattuna.

Muut epäilyttävien liiketoimintojen muodot ovat pysyneet aikaisempien vuosien tasolla, kuten taulukosta 2 ilmenee.

Taulukko 2. Epäilyttävät liiketoimet rahanpesuilmoituksissa vuosina 2003 - 2005

EPÄILYTTÄVÄ LIIKETOIMI	2003	2004	2005	2005 %
Tilinavaus	43	41	40	1,1
Käteistalletus	135	142	147	4,2
Käteisnosto	26	98	84	2,4
Kotimainen tilisiirto	61	89	94	2,7
Varojen kierrätys	63	58	118	3,4
Tilisiirto ulkomaille	29	92	90	2,6
Tilisiirto ulkomailta	33	45	45	1,3
Muut pankkituotteet	14	16	12	0,3
Rahoitusyhtiötuotteet	2	3	1	0,1
Valuutanvaihto	856	498	407	11,6
Valuutansiirto	662	1398	1454	41,7
Sijoitukset	2	6	10	0,3
Vakuutukset	12	4	3	0,1
Kiinteistön/asunto-osakkeen kauppa	13	14	14	0,4
Irtaimen kauppa	-	-	5	0,1
Rahapelit	8	1062	870	24,9
Käteisen kuljetus	163	107	59	1,6
Muu epäilyttävä liiketoimi	82	49	42	1,2
YHTEENSÄ	2204	3722	3495	100

3.3 Rahanpesuilmoituksiin sisältyvien varojen määrä

Rahanpesua koskevissa ilmoituksissa mainitaan yleensä liiketoimen luonteen lisäksi myös siihen sisältyvien varojen määrä. Vuonna 2005 varojen määrä oli mainittu kaikkiaan 3361 ilmoituksessa.

Ilmoitusten sisältämien liiketoimien yhteenlaskettu arvo oli 628.496.403 euroa. Summan suuruus selittyy sillä, että suurin ilmoituksissa mainittu summa oli noin 400.000.000 euroa. Tämä, kuten aikaisempien vuosienkin suurimmat ilmoitukset, koski liiketointa, jossa ilmoitusvelvollisen kanssa oli neuvoteltu suuresta sopimuksesta, joka ei kuitenkaan toteutunut. Ilmoitusten keskiarvo oli 186.996 euroa ja mediaani 5.144 euroa.

Ainoastaan 11 % ilmoituksista käsitti yli 35.000 euron suuruisen liiketoimen. Epäilyttäviä liiketoimia koskevissa ilmoituksissa mainitut liiketoimet ovatkin pääsääntöisesti arvoltaan hyvin pieniä.

Ilmoituksissa epäilyttävistä liiketoimista esiintyi yhteensä 19 eri valuuttaa. Näistä yleisimmät olivat euro, Yhdysvaltain dollari sekä Ruotsin kruunu.

Taulukko 3. Rahanpesuilmoituksiin sisältyvien varojen määrä vuosina 2003 - 2005

ILMOITUKSIIN SISÄLTYVIEN VAROJEN MÄÄRÄ	2003	2004	2005	2005 %
Alle 10.000 €	1400	2580	2216	65,9
10.000 – 35.000 €	490	740	784	23,3
35.000 - 85.000 €	104	186	193	5,7
85.000 - 170.000 €	70	58	69	2,1
yli 170.000 €	73	84	99	2,9
YHTEENSÄ	2137	3648	3361	100

3.4 Varojen siirrot Suomen rajan yli

Kaikista rahanpesua koskevista ilmoituksista (3495 kpl) 45 prosentissa oli tapahtunut varojen siirto Suomen rajojen yli. Näistä tapauksista liki 90 prosentissa varat olivat siirtyneet Suomesta ulkomaille.

Niissä rahanpesua koskevissa ilmoituksissa, joissa varoja oli siirtynyt ulkomailta Suomeen tai Suomesta ulkomaille esiintyy yhteensä 99 eri maata. Suomeen päin oli siirretty varoja 37 eri maasta ja Suomesta oli siirretty varoja 85 eri maahan.

Valtaosassa tapauksista (38 %), joissa oli siirretty varoja Suomeen, varojen lähtömaana oli ollut Venäjä. Yleisimmät maat, joihin Suomesta oli siirretty va-

roja, olivat Belgia, Iso-Britannia, Norja, Saksa, Ruotsi ja Viro. Viro oli selvästi muita maita useammin ollut varojen siirron kohdemaana.

Rahanpesua koskevissa ilmoituksissa ulkomailta Suomeen siirrettyjen varojen kokonaismäärä on runsaat 16.033.987 miljoonaa euroa (vuonna 2004 noin 9,7 miljoonaa euroa) ja Suomesta ulkomaille siirrettyjen varojen määrä vajaan 9,2 miljoonaa euroa (vuonna 2004 noin 11,3 miljoonaa euroa).

Taulukko 4. Rahanpesua koskevat ilmoitukset, joissa varoja on siirtynyt Suomeen tai Suomesta ulkomaille 2003- 2005

VAROJEN SIIRROT 2003 – 2005	2003	2004	2005	2005 %
Varoja Suomeen	247	181	151	9,7
Varoja Suomesta	690	1324	1410	90,3
YHTEENSÄ	937	1505	1561	100

3.5 Rahanpesuilmoituksiin sisältyvien luonnollisten ja oikeushenkilöiden lähtöalueet

Rahanpesurekisteriin kirjattujen henkilöiden määrä on noussut tasaisesti vuodesta toiseen. Vuoden 2005 lopulla rekisteriin kirjattujen henkilöiden määrä oli yli 16.000 henkilöä.

Vuonna 2005 ainoastaan 47 % rahanpesuilmoituksista koski suomalaista henkilöä. Rahanpesuilmoitukset koskevat yhä useammin tapahtumia, joissa jokin osapuolista on ulkomaalainen. Vuonna 2005 noin 53 prosentissa ilmoituksia oli kansainvälinen liittymä eli ilmoituksessa nimettiin joko ulkomaalainen luonnollinen tai oikeushenkilö.

Ilmoituksissa esiintyi yhteensä 100 eri kansalaisuutta. Näistä suomalaisia oli 47,3 %, venäläisiä 8,5 % ja virolaisia 6,5 %.

Lähialueiden jälkeen merkittävimmät ulkomaalaisryhmät muodostivat aasialaiset, afrikkalaiset sekä Euroopasta lähtöisin olevat henkilöt.

Taulukko 5. Luonnollisten henkilöiden lähtöalueet vuosina 2003 - 2005

ALUE	2003	2004	2005	2005 %
Suomi	1347	1919	1779	47,4
Venäjä	464	374	320	8,5
Viro	135	364	245	6,5
Aasia	200	274	451	12,0
Afrikka	93	173	233	6,2
Muu Eurooppa	160	147	313	8,3
Lähi-itä	81	79	82	2,2
Etelä- ja Pohjois-Amerikka	54	60	147	3,9
Australia ja Uusi-Seelanti	4	3	4	0,1
Kansalaisuudeton	-	6	4	0,1
Ei tiedossa	271	176	180	4,8
YHTEENSÄ	2809	3575	3758	100

Oikeushenkilöitä oli mainittu ilmoituksissa aikaisempia vuosia enemmän. Tämä voi olla merkinä myös siitä, että rikoksen toteuttaminen tapahtuu aiempaa enemmän määrin yrityskulissin suojissa.

Epäilyttäviä liiketoimia koskevissa ilmoituksissa mainituista oikeushenkilöistä 70,2 % oli suomalaisia. Seuraavaksi eniten ilmoituksissa mainittiin virolaisia, aasialaisia, yhdysvaltalaisia sekä ruotsalaisia yrityksiä. Oikeushenkilöidenkin esiintymistiheydessä on lähialueiden merkitys korostunut. Muualla rekisteröityjä oikeushenkilöitä esiintyi ilmoituksissa satunnaisesti.

Taulukko 6. Oikeushenkilöt rekisteröintipaikan mukaan vuosina 2003-2005

ALUE	2003	2004	2005	2005
Suomi	549	630	682	75,4
Viro	46	109	123	13,6
Venäjä	29	37	9	1,0
Muu Eurooppa	51	50	42	4,6
Etelä- ja Pohjois-Amerikka	19	21	11	1,2
Aasia	11	11	14	1,5
Afrikka	-	5	2	0,2
Lähi-itä	4	2	1	0,1
Australia ja Uusi-Seelanti	-	1	1	0,1
Ei tiedossa	42	31	21	2,3
YHTEENSÄ	751	897	906	100

3.6 Liiketoimen tila rahapesuilmoitusta tehtäessä

Rahanpesulain mukaan ilmoitusvelvolliset voivat epäilyttäviä liiketoimia havaitessaan harkintansa mukaan käyttää seuraavia toimintavaihtoehtoja:

- keskeyttää liiketoimi lisäselvityksiä varten
- kieltäytyä liiketoimen suorittamisesta taikka
- suorittaa liiketoimi, jos liiketoimen keskeyttäminen tai siitä kieltäytyminen todennäköisesti vaikeuttaisi liiketoimen edunsaajan selville saamista.

Vuoden 2005 aikana 95,4 % epäilyttävistä liiketoimista oli suoritettu loppuun ilmoitusta tehtäessä, 1,5 % tapauksista liiketoimi oli keskeytetty ja 2,6 % tapauksista siitä oli kieltäydytty. Liiketoimen tilasta ei ollut tietoa 0,5 % tapauksista. Vuoden 2005 luvut noudattelivat aikaisempien vuosien tasoa.

3.7 Määräykset liiketoimen keskeyttämisestä ja muut turvaamistoimet

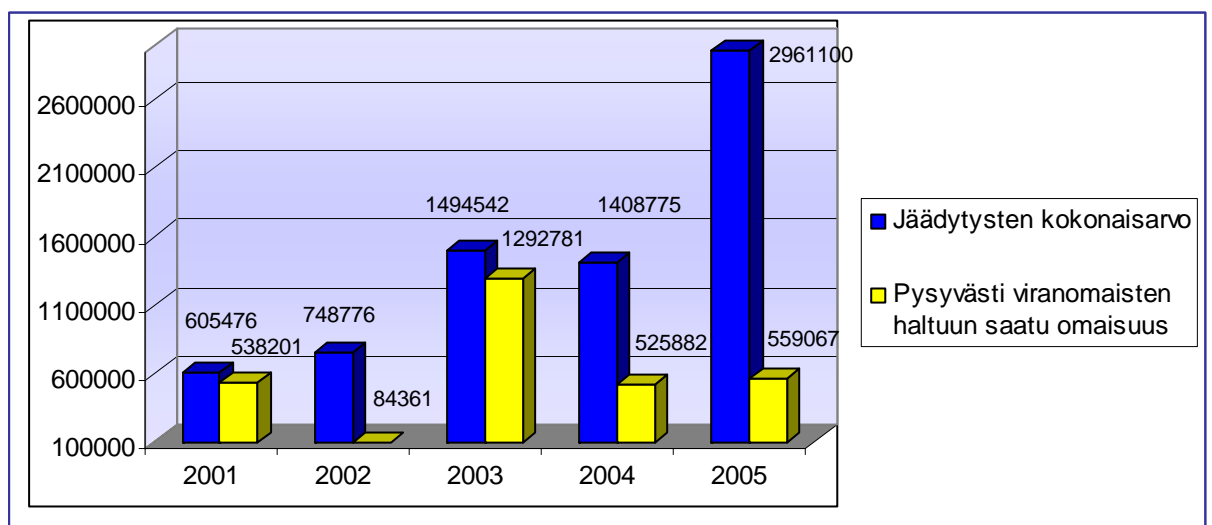
Rahanpesun selvittelykeskuksella on rahanpesulain mukaan oikeus epäilyttävää liiketointa tutkiessaan antaa ilmoitusvelvolliselle määräys pidättä suoritamasta liiketointa enintään viiden arkipäivän ajaksi, mikäli määräys on tarpeen rahanpesun estämiseksi ja selvittämiseksi. Kyseinen toimenpide ei edellytä rikoksen syytä epäillä kynnyksen ylittymistä, vaan se on tarkoitettu edeltäväksi toimenpiteeksi turvaamistoimenpiteille. Keskeyttämismääräyksen avulla selvittelykeskuksen on mahdollista päästä nopeasti kiinni rikoshyötyyn ja estää sen siirtäminen viranomaisten ulottumattomiin.

Vuosien 1998 – 2005 välisenä aikana selvittelykeskus on tehnyt yhteensä 89 liiketoimen keskeyttämismääräystä, joiden arvo on ollut 15.233.221 euroa. Tästä määrästä on pysyvästi saatu viranomaisten haltuun omaisuutta 9.246.569 euron arvosta.

Toimintavuoden 2005 aikana selvittelykeskus antoi yhteensä 11 liiketoimen keskeyttämismääräystä, joiden yhteenlaskettu arvo oli 2.961.100 euroa. Niiden avulla saatiin rikoshyötyä viranomaisten haltuun yhteensä 559.067 euron arvosta.

Esitutkintaa suorittaessaan selvittelykeskus voi luonnollisesti käyttää myös pakkokeinolakiin perustuvia turvaamistoimia. Selvittelykeskus on saanut turvaamistoimilla ja liiketoimien keskeyttämispäätöksillä vuosien 1998 - 2005 kuussa viranomaisten haltuun omaisuutta yhteensä 17.115.229 euron arvosta. Vuonna 2005 yksikön toiminnan kautta kokonaisuudessaan viranomaisten haltuun saatu rikoshyöty oli yhteensä 1.680.517 euroa.

Kuva 4. Liiketoimien keskeyttämismääräykset ja niiden avulla viranomaisten haltuun saatu rikoshyöty vuosina 2001 – 2005

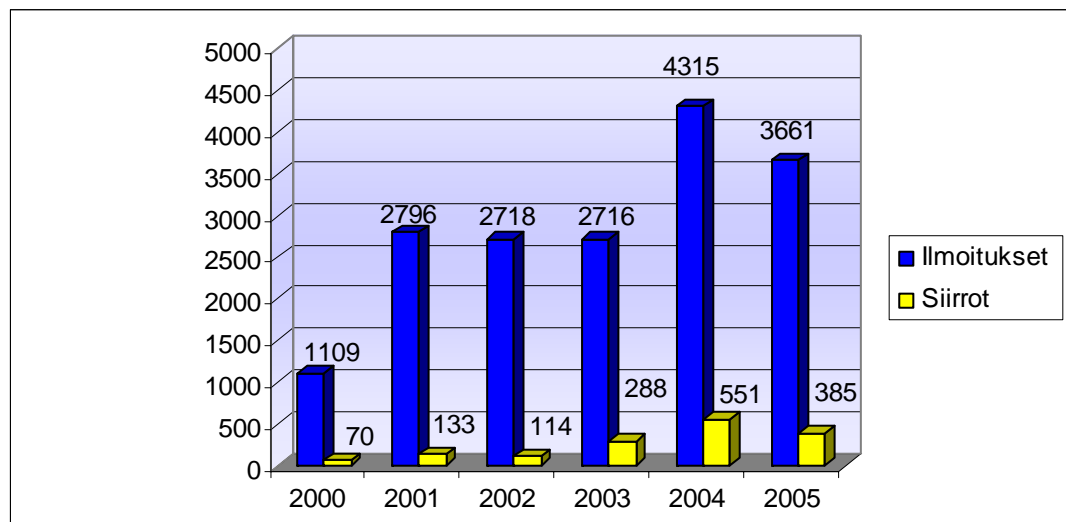
4 ESITUTKINTAAN SIIRRETYT ILMOITUKSET

4.1 Rikosilmoitusjärjestelmään kirjatut rikokset

Eräs tärkeimmistä rahanpesun selvittelykeskuksen toimintaa kuvaavista tunnusluvuista on esitutkintaan siirrettyjen ilmoitusten määrä. Pääsääntöisesti täällä tarkoitetaan sitä, että ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta on liitetty avoimena olevan rikosilmoituksen yhteydessä tutkittavaksi. Ilmoitus sisältää tällöin tyypillisimmässä tapauksessa tietoa jutun rahaliikenteestä ja omaisuudesta. Osa esitutkintaan siirretyistä ilmoituksista on puolestaan sellaisia, joissa selvittelykeskus tai jokin muu esitutkintaviranomainen käynnistää ilmoituksen perusteella uuden esitutkinnan.

Vuosien 1994 - 2005 aikana selvittelykeskus on siirtänyt esitutkintaan yhteensä 1719 epäilyttävää liiketoimintaa koskevaa ilmoitusta. Vuoden 2005 aikana rikosilmoitusta aloitettiin 385 ilmoituksen osalta eli 10,5 prosentissa saapuneista ilmoituksista, mikä vastaa aikaisempien vuosien tasoa.

Kuva 5. Ilmoitukset epäilyttävistä liiketoimista ja esitutkintaan siirretyt ilmoitukset vuosina 2000 – 2005

Taulukosta 7. käyvät ilmi rikosnimikkeet niiden epäilyttävää liiketoimintaa koskevien ilmoitusten osalta, jotka siirrettiin esitutkintaan vuosien 2003 - 2005 aikana. Kustakin rikosilmoituksesta on otettu huomioon vain törkein rikos ja taulukossa kaikki tekemuodot (tavallinen, törkeä ja lievä) on huomioitu perustekemuodon nimikkeellä. Esitutkintaan vuonna 2005 siirrettyjen ilmoitusten yleisimmät rikosnimikkeet olivat veropetos (26,1 %), petos (22,5 %) sekä huumausainerikos (12,5 %).

Taulukko 7. Esitutkintaan siirretyt epäilyttävät liiketoimet rikosnimikkeittäin vuosina 2003 – 2005

RIKOSNIMIKE	2003	2004	2005	2005 %
Veropetos	24	155	100	26,0
Petos	44	32	87	22,5
Huumausainerikos	65	138	48	12,5
Velallisen epärehellisyys	15	52	32	8,3
Varkaus	5	1	18	4,7
Maksuvälinepetos	-	9	16	4,2
Velallisen petos	11	6	11	2,9
Kavallus	17	12	10	2,5
Kirjanpitorikos	11	5	9	2,3
Liiketoimintakiellon rikkominen	1	-	9	2,3
Kiskonta	-	-	8	2,1
Rahanpesu	68	5	3	0,8
Rekisterimerkintärikos	-	1	1	0,3
Väärennys	1	-	1	0,3
Salakuljetus	-	-	1	0,3
Paritus	1	105	-	-
Alkoholin välittäminen	-	14	-	-
Ampuma-aserikos	1	4	-	-
Lahjuksen ottaminen	-	4	-	-
Rahanväärennys	-	1	-	-
Ryöstö	-	1	-	-
Laiton ulkomainen työvoima	-	1	-	-
Laittoman maahantulon järjestäminen	10	-	-	-
Osakeyhtiörikos	3	-	-	-
Rahankeräysrikos	1	-	-	-
Muu	10	5	31	8,0
YHTEENSÄ	288	551	385	100

Tarkasteltaessa kaikkia vuosina 1994 - 2005 esitutkintaan siirrettyjä ilmoituksia epäilyttävistä liiketoimista voidaan todeta, että yleisimmät rikokset ovat veropetokset (24,9 % esitutkintaan siirretyistä ilmoituksista), huumausainerikokset (18,7 %), petos (11,8 %) sekä rahanpesu (8,9 %).

Taulukko 8. Esitutkintaan siirretyt epäilyttävät liiketoimet rikosnimikkeittäin vuosina 1994 - 2005

RIKOSNIMIKE	LKM	%
Veropetos	428	24,9
Huumausainerikos	322	18,7
Petos	201	11,8
Rahanpesu	153	8,9
Velallisen epärehellisyys	124	7,2
Paritus	120	7,0
Velallisen petos	74	4,5
Kavallus	59	3,4
Kirjanpitorikos	40	2,3
Varkaus	27	1,6
Maksuvälinepetos	25	1,5
Alkoholin välittäminen	15	0,9
Laittoman maahantulon järjestäminen	11	0,6
Väärennys	11	0,6
Liiketoimintakiellon rikkominen	11	0,8
Kiskonta	9	0,1
Ampuma-aserikos	5	0,3
Arvopaperimarkkinarikos	4	0,2
Lahjuksen ottaminen	4	0,2
Osakeyhtiörikos	3	0,2
Rahanväärennys	2	0,1
Ryöstö	2	0,1
Rekisterimerkintärikos	2	0,1
Laiton tuontitavaraan ryhtyminen	1	0,1
Laiton ulkomainen työvoima	1	0,1
Väärän todistuksen antaminen	1	0,1
Rahankeräysrikos	1	0,1
Kiristys	1	0,1
Salakuljetus	1	0,1
Muu	61	3,5
Yhteensä	1719	100

4.2 Esitutkintaan siirretyt ilmoitukset lääneittäin tai yksiköittäin vuonna 2003 - 2005

Vuonna 2003 tehtiin ensimmäisen kerran selvitys siitä, minkä läänin poliisin tai muun yksikön tutkittavaksi rahanpesuilmoitukset on siirretty. Vuoden 2005 aikana reilu kolmasosa esitutkintaan siirretyistä epäilyttävää liiketoimintaa koskevista ilmoituksista on siirretty keskusrikospoliisiin ja neljäsosa Etelä-Suomen läänin poliisipiireihin tutkittavaksi.

Taulukko 9. Esitutkintaan siirretyt ilmoitukset lääneittäin tai yksiköittäin vuosina 2003 - 2005

LÄÄNI / YKSIKKÖ	2003 kpl	2004 kpl	2005 kpl	2005 %
KRP	94	186	138	35,9
Etelä-Suomen lääni	68	99	96	25,0
Helsinki	78	188	87	22,6
Länsi-Suomen lääni	26	36	33	8,5
Tulli	5	26	23	6,0
Oulun lääni	3	6	5	1,2
Itä-Suomen lääni	6	9	2	0,5
Lapin lääni	8	1	1	0,3
YHTEENSÄ	288	551	385	100

4.3 Esitutkintaan vuosina 1994 - 2005 siirrettyjen ilmoitusten tila

Selvittelykeskuksen esitutkintaan siirtämistä ilmoituksista (yhteensä 1719) oli vuoden 2005 lopussa tutkinta edelleen kesken 958 tapauksen osalta. Tutkinta oli päättynyt 176 tapauksessa ilman, että asia oli siirretty syyttäjälle syyteharjintaan. Tutkinta oli siirretty ulkomaille yhteensä 18 tapauksessa. Syyteharjinnassa oli 83 ilmoitusta. Syyttämättä jättämispäätös oli tehty 102 tapauksessa. Tuomioistuimen päätös oli annettu 382 tapauksessa.

4.4 Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä

Rahanpesun selvittelykeskus on julkaissut "Rahanpesurikokset oikeuskäytännössä" -nimisen tutkimuksen. Tähän on pyritty kokoamaan kaikki rahanpesua koskevat tuomiot ja menettämisseuraamukset vuodesta 1994 alkaen. Tutkimus päivitetään vuoden 2006 aikana. Selvityksessä kiinnitetään huomiota rahanpesutapauksissa käytettyihin tyypillisiin menettelytapoihin, oikeuskäytännössä ilmenneisiin tulkintaongelmiin sekä rikoslainsäädännön muutoksiin. Lisäksi tutkimuksen lopuksi on selostettu lyhyesti kaikki tutkimuksessa käsitellyt rahanpesutuomiot. Suuri osa tutkimuksessa käsitellyistä tapauksista on luonnollisesti sellaisia, joiden tutkinta on aloitettu ilman, että taustalla on ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta. Tutkimus löytyy osoitteesta: www.rahanpesu.fi.

Seuraavassa on esimerkki tammikuussa 2006 annetusta rahanpesutuomioista.

Tapaus SN alias AM:

Tapaus SN:n selvittely alkoi pankin tekemästä rahanpesuilmoituksesta. Tapauksessa ulkomaalainen mies AM/SN oli mennyt elokuussa 2005 pankkiin nostamaan käteisenä tililleen tulleita varoja yhteensä n. 68.000. Varat tilille oli tullut Ranskasta yksityishenkilön tililtä. Pankissa pyydettiin selvitystä varojen alkuperästä, jota SN ei kyennyt antamaan. Käytyään pankin eri konttoreissa yrittämässä varojen nostoa, hän onnistui lopulta nostamaan 5.000 euroa käteisenä sekä tilaamaan käteisellä myöhemmin nostettavaksi 60.000 euroa.

Epäilyttävää liiketointa tutkittaessa kävi ilmi, että SN oli avannut vuonna 2004 kyseisen tilin AM:n nimellä. Hän oli myös tuolloin esittänyt omalla kuvallaan varustetun AM:n nimelle kirjoitetun Ranskan passin. Suomessa sijaitsevaasi osoitteeksi pankille annettiin paikallisen matkustajakodin osoite.

Selvittelykeskuksessa tarkastettiin asiakkaan henkilöllisyys ja tutkittiin varojen alkuperää ottamalla AM/SN puhutteluun aiotun käteisnoston yhteydessä. Puhuttelussa kävi ilmi, että AM/SN ilmeisesti esiintyi pankissa asioidessaan väärellä henkilöllisyydellä esittämällä AM:n Ranskan passia. Hänelle tehdystä turvatarkastuksessa löytyi toinen passi, josta pääteltiin hänen oikea henkilöllisyytensä. Kun SN alias AM otettiin kiinni, hänellä ei ollut enää juuri lainkaan rahaa ja AM:n nimissä avatulta tililtä nostetut 5.000 euroa jäivät kateisiin.

Asiassa käynnistettiin välittömästi esitutkinta ja tilille jääneet varat määrättiin takavarikoitavaksi. KRP:n tutkimusten ja Ranskasta saatujen tietojen perusteella SN:a oli syytä epäillä Suomessa rahanpesu- ja väärennysrikoksista. Suomeen tilille tulleet varat oli saatu siirrettyä toimittamalla ranskalaiselle pankille väärennetyt tilisiirtomääräykset. Ranskan poliisi tutki rahanpesun esirikoksena petosrikosta.

Väärennysrikosta epäiltiin Ranskan passin osalta. Se oli alun perin myönnetty naishenkilölle, mutta siihen oli kiinnitetty SN:n valokuva sekä muutettu tekaistu AM:n nimi. Tutkinnassa kiinnitettiin huomiota vuotta ennen varsinaisen rahanpesun alkurikoksen tekoaikaa väärennetyillä henkilötiedoilla suoritettuun tilinavaukseen. Juttu oli esillä Helsingin kärjäoikeudessa ja tuomio annettiin tammikuussa 2006. Kärjäoikeus tuomitsi SN:n 1 vuoden ja 3 kk:n ehdollisen vankeustuomion törkeästä rahanpesusta ja väärennyksestä.

Esitutkinnassa SN:n avaamalta suomalaiselta pankkitililtä KRP:n takavarikoimat €63.000 palautettiin ranskalaiselle pankille.

5 TERRORISMIN RAHOITUKSEN TORJUNTA

5.1 Yleistä terrorismin rahoituksen torjunnasta

Syyskuun 2001 terrori-iskujen jälkeen kansainvälinen yhteistyö terrorismin torjunnassa on tiivistynyt merkittävästi. Keskeiseen asemaan torjuntatyössä on noussut terrorismin rahoituksen torjunta ja terroristien varojen poisotto.

Yhdistyneet Kansakunnat, Euroopan Unioni ja FATF ovat päättäneet useista terrorismin rahoituksen vastaisista toimista. Näiden organisaatioiden jäsenenä Suomi on pannut täytäntöön muun muassa YK:n kansainvälisen terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen vuodelta 1999. Lisäksi Euroopan Unionissa on tehty useita päätöksiä terrorismin rahoituksen torjumiseksi. <http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2002/20020073>.

FATF on julkaissut 9 terrorismin rahoituksen vastaista erityissuositusta (http://www.fatf-gafi.org/SRecsTF_en.htm). Näiden pääasiallisena tavoitteena on saada valtiot sitoutumaan kansainvälisiin terrorismin rahoittamisen estämisestä koskeviin sopimuksiin, terroristien varojen jäädytykseen ja konfiskointiin, terrorismin rahoittamiseen liittyvien epäilyjen raportointiin viranomaisille, kansainväliseen yhteistyöhön, maksujen tai arvon välittämisen luvanvaraistamiseen tai rekisteröintiin, maksuliikenteen läpinäkyvyyteen sekä sen estämiseen, ettei voittoa tuottamattomia organisaatioita käytetä terrorismin rahoittamisen peitteenä.

YK:n turvallisuusneuvoston asettamat finanssipakotteet ovat syyskuun 2001 terroristi-iskujen jälkeen muuttaneet osittain luonnettaan ja nykyisin niiden avulla pyritään yhä selkeämmin terrorismin vastaisiin toimiin siten, että niitä kohdistetaan suoraan luonnollisiin henkilöihin, yhteisöihin ja ryhmiin, joiden epäillään rahoittavan terrorismia. Finanssipakotteet velvoittavat pakotteiden kohteena olevien tahojen varojen tai muiden taloudellisten resurssien jäädyttämiseen. YK:n turvallisuusneuvoston pakotepäätökset pannaan Euroopan yhteisössä täytäntöön Euroopan Unionin asetuksina, jotka ovat Suomessa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä.

Rikoslakiin lisättiin loppuvuodesta 2002 uusi terrorismirikoksia koskeva 34 a luku. Kyseisen luvun 5 §:n mukaan henkilö syyllistyy rangaistavaan tekoon, mikäli hän suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä aiotaan rahoittaa terroristisiksi teoiksi määriteltyjä tekoja.

5.2 Rahanpesun selvittelykeskuksen rooli terrorismin rahoituksen torjunnassa

Terrorismin rahoittamisen torjumiseksi nähtiin aiheelliseksi liittää rahanpesulakiin rahanpesun torjuntaa vastaava ilmoitusjärjestelmä. Tästä syystä rahanpesulain soveltamisala laajennettiin 1.6.2003 lukien kattamaan myös terrorismin rahoittamisen estäminen ja selvittäminen.

Rahanpesulain soveltamisalan laajentaminen tarkoitti, että ilmoitusvelvollisilla on terrorismin rahoitusta epäillessään samat velvoitteet kuin epäilyttävien liiketoimien yhteydessä eli tunnistaa asiakas, noudattaa huolellisuusvelvollisuutta sekä ilmoittaa epäilyttävistä tapauksista rahanpesun selvittelykeskukselle. Erona kuitenkin on, että rahanpesua epäiltäessä epäillään liiketoimeen sisältyvien varojen laillista alkuperää, kun taas terrorismin rahoittaminen voi tapahtua myös laillisesti hankituilla varoilla. Sanottu merkitsee sitä, että ilmoitusvelvolliset joutuvat yhä enenevässä määrin epäilyttävien liiketoimien yhteydessä pohtimaan myös liiketoimeen sisältyvien varojen kohdetta.

Ilmoitusvelvolliset ovat toistaiseksi tehneet ainoastaan yhden ilmoituksen, jossa nimenomaan mainittiin epäilyn kohdistuneen terrorismin rahoitukseen. Selvittelykeskuksen vastaanottamista epäilyttäviä liiketoimia koskevista ilmoituksista on kuitenkin selkeästi havaittavissa, että liiketoimiin sisältyvien varojen kohteeseen ja määränpähän on kiinnitetty aikaisempaa enemmän huomiota.

Selvittelykeskus on kirjannut YK:n pakotepäätöksissä ja Euroopan Unionin pakoteasetusten liitteissä mainittuja sekä kotimaisilta että ulkomaisilta viranomaisilta tulleita ilmoituksia henkilöistä, yhteisöistä tai ryhmistä, joilla voidaan mahdollisesti epäillä olevan kytköksiä terrorismin rahoitukseen 496 kappaletta vuonna 2002, 512 kappaletta vuonna 2003, 593 kappaletta vuonna 2004 sekä 152 kappaletta vuonna 2005. Toistaiseksi selvittelykeskus ei ole löytänyt kyseisten tahojen ja Suomen välillä yhteyksiä.

5.3 Terrorismin rahoittamista koskevien ilmoitusten kansainväliset liitynnät

Terrorismin rahoittamisesta epäillyistä henkilöistä yksikään ei ole ollut suomalainen ja muitakin eurooppalaisia on esiintynyt vain satunnaisesti. Ilmoitusten kohteena olevat henkilöt ovat yleisimmin Aasiasta tai Afrikasta. Kansalaisuudeltaan tuntemattomaksi jäävien osuus on viimeisten kahden vuoden aikana laskenut, koska henkilöiden tunnistetietoihin kiinnitetään aikaisempaa enemmän huomiota.

Epäiltyä terrorismin rahoitusta koskevissa ilmoituksissa on mainittu oikeushenkilöitä vuonna 94 kappaletta vuonna 2002, vuonna 2003 yhteensä 114, 268 kappaletta vuonna 2004 ja vuonna 2005 ainoastaan 6 kpl, jotka olivat rekisteröity 2 eri maahan.